

האב, מיכאל: ביום-הכיפורים כשחוותי מבית-הכנסת שכתי קצר לנוח; ופתחום שמעתי רדיו. קפצתי מהמיטה, ושאלתי, "מה זה, נחמי? רדיו ביום-הכיפורים?" ונהמי אמר לי, "פרצה מלחמה, אבא! המצריים והסורים התקיפו". מיד הוא ארן את חפציו והתחליל לחכות שיבואו לקרוא לו, והוא לא מצא מנוחה. כשהראה שבאו לקחת את אחין, חיים, שירות או בסדר, אמר, "כבראה שכחו ממנה". ניסיתי להרגיעו, אבל לשוא. "אם עד הלילה לא מבאים לי את הצו", הוא אמר, "אני הולך לבד". בשעה 11.00 בלילה הגיע העז.

למחרת ב-6.00 בבוקר הבאתה את נחמי לתחנת-האיסוף, ברملת. הוא ראה שאני מודאג, וצדמעות מנצנצות בעיני. הוא נישק אותו, הרגיע אותו: "אבא, היה גבר. לא מתאימים לך, אתה איש-מידים!" (אני איש משטרת). עם הצחוק הנצחי על שפטיו נפרד ממנה. לא ידעתי שזאת הפעם האחרון שנני רואה אותו בחיים.

האם, אהובה: ב-11 באוקטובר קיבלנו מבחמי גליה, שנכתבה ב-8 בחודש, ובה כתוב, "אל דאגה, אני מרגיש טוב". אחרי שלושה ימים קיבלנו גליה שניה, שנכתבה ב-11 בזאת, ושוב, "אל דאגה, אני בסוזר". לא יכולתי לתאר לעצמי שנחמי כבר איןנו בחיים.

אותו יום עבורי כי רגיל בכך", ופתחום הגיעו בעלי יחיד עם חבר לעבודה. לא הופתעתי, כי לא הייתה זו הפעם הראשונה ש厴קרים אותו בעבודה. בחלומותי הגירויים ביותר לא יכולתי לתאר לעצמי מה עמדים לבשרני.

"בראי, אני רוצה להגיד לך משהו", בעלי אמר, "אבל תחזר...". יותר לא יכול להתחזק. הוא פרץ בבכי ואמר, "נחמי". כרעם שמעתי את המילה, "נחמי", יותר לא ידעתי דבר. התחלתי לצעק בהיסטוריה. בא רופא, והזריק לי זריקת, וכךלקח אותו הביתה.

מזה חשק עליינו עלמנת. איבדנו את היקר בחיים. שום דבר לא מעניין עוד, לא צריך שום דבר. קשה להשלים עם העבודה שנחמי היקר אייננו, שלא נראה אותו עוד.

האב, מיכאל: ביום-ישי, 19 באוקטובר, כשהייתי בעבודה הומנתית למשדרו של המנהל. לא היה בוה שום דבר יוצא-זופון, ולכנן לא העלהתי על הדעת את גודל האסון אשר עמדים לבשרני. כשנכנסתי למשדר המנהל היו שם רב-סרן, סמלת, ראש-העיר, ורופא. ואו הבנתי את מר-אגורלנו.

הרבי-סן תחילל לקרוא בפני את הודיעת האסון הגדול אשר קרה לנחמי היקר שלנו. לא שמעתי מואמה. חושי התעוררפו, האזניים נסתמו לי. ראייתי לפני רק את נחמי כשןפרד ממנה.

ב הודעה נאמר: בנה, נחמי ז"ל, נפל בהגנת המולדת, על רמת-הגולן, בתאריך בלתי-ידוע ונפטר בבית-הקבורות הצבאי הארץ-נהריה...

נחמן נולד ב-6 בינואר, 1951, ברמלת, לאהובה ומיכאל גנץ. משסיהם את בית-הספר העממי, ב-1965, המשיך בתיכון החקלאי עיינות. עם סיום לימודיו, ב-1969, התגייס לצה"ל ושירת בסירת חרוב. הוא השתחרר ב-1972 ועד שיחלית על המשך דרכו החל לעבוד ב"אלקטרה". בצד זאת הקדיש מזמנו לעיסוקי הספורט שאהב, ביחסו כדורגל, שחיה, ותניס שולחן.

בפרוץ מלחמת יום-הכיפורים היה נחמן חלקן בפלוגת ההנדסה של חטיבת הצנחנים בדרגת סמל. הוא נפל בליל 12 באוקטובר בחאנז-ארנבה, ברמת-הגולן.

מכתב לנחמי

אני כותבת לך לאחר טקס האזכרה. לא יכולתי להירדם אז התישבתי לכתוב לך מכתב, או סתם שיחה.

אני עדרין מחהה לאוטו צילצל טלפון של יום-ישי, וכרגיל, מה-נסמען
כל השאלת השיגוריות; וכתמיד, איזו חוויה מ"ה עבר הזרה" שלנו.

בראש-השנה התקשרתי אליו ומספרת שאתם מתכוננים לטול למורים הגולן בחופשת סוכות. הבטחתי שאסע אתכם (למרות שהייתי שם בדיק שבוע פנוי-כן). רצית לבוא אליו בעבר בראש-השנה, אך אני לא יכולה. אבל אתה, כמו שתמיד הבנת אותו (תמיד אמרת, "יש עוד שבת. ועוד שבת") ענית לי: "יש עוד הרבה החגים לפנינו. לא נורא, העיקר שליטול שלנו תצא. מבטיחה?"

הקרבות החלו, אתה נסעת לגולן — בלבד. אומר לך דבר-מה: לא איכפת לי שנסעת לגולן בלבד. האמן לי, אבל למה לא חוזרת? ואת עדרין אינני מבינה.

אתה יודע, אפילו כתבתך לך גלויה בהתחלה המלחמה. ולא הבנתי למה לא ענית לי. התקשרתי לאמא שלך, והוא מסרה לי את הכתובת; אני הייתה בטחה שאחה נמצא בקעה.

את הידיעה המרה קיבלתי ביום-ישי בערב, מטבח היודידה שלכם, שתמיד שלחת אותו אליו ד"שים או מכתבים קערמים. הוא מסר לי פתק וחשבתי שגם הפעם הוא בא אליו עם מכתב ממש. בפתח היו רשומים שמות של 13 בחורים. אתה היה רשום במספר 9. עצרתי. "נו, אז מה הוא רשום אצלך?", אמרתך לך, "חשוב מה שאצלם".

לא יתכן. אתה לא יכול להיחרג כבה סתום. ופתאום. זאת פשוט טעות. אני מבטיחה לך שזו טעות. זה פשוט לא מתאים לך. אבל כשהייתי באותו שבוע בביתך, הבنتי שקרה משחו — לא ידעתני בדיק מה. ראיתי את אמר בוכה — ובכיתני. דיא שאלת אותה משחו — ועניתי. ישבנו שם על המרפפת וחיכינו. עם הרבה דמעות וחנק. אתה יודע, רציתי להזכיר להורים שלך שאתה ואני היינו חברים. לא מעטתי את המלים באותו ערב אבל הם זכרו זאת.

אתה יודע, ברחוב הראשי של רמלה אתה ממש מפורסם: שמר רשום שחור על גבי לבן, באותיות של קידוש לבנה. בהרבה צער קראתי את כל המודעות הכול, וכל אחת הייתה אחרית מן השניה. הרבה אנשים עמדו לקרוא זאת. ידעתني שמעריצים אותך. אתה יודע, לפעמים ראתי שהמודעה מחיקת אל, ושוב מחייבת, בלי סוף. ולא פעם מעצתי את עצמי מחייבת אליה בחזרה. בנהריה מצאנו את מלון הלבנים הלבנים וור הפרחים. ושמר היה כל-כך

חי, לא היה קשה לקרוא אותו. פשוט, קראתי, ושוב קראתי, ראייתי שזה קל. היו שם המון אנשים. ופרחים בכל מלון. הכל היה מקושט וצבעוני. תזמורת היתה, בכל הצללים והטוננים. מקהלה שלמה ומורה. אפילו סולז היה שם — הרבה העבא. וזה היה הכל מרוגש.

אתה לא יודע, אבל אני נסעתו לשם עם חום גבוה. יצאתי חולה מהמייטה, ובלבד לא להחמיר את "הטיול", כשלש שעות נסעה, עד נהירה.

עכשו אני מוחכה, כרגיל,טלפון של יום-ישי, ולשאר הסיפורים היפים שלנו, שניהלנו דרך המקשר הזה. לו רק יכול המכשיר הזה להיעיד, והמכונית של אבא שלך אף הוא לו יוכל להיעיד — ספרים שלמים יכלו להיכתב. זכר כמה ידעת להרגינו אותו יפה, כמה התקוטנו? אבל בסוף תמיד עתנו?

שמעתי את סיפורו-הגבורה: נסעתם 13 בחורים בזחלם והיה לכם מספיק חומר-ענק כדי שbezוקאי סורי יציץ מהחורי איזה סלע וידליק אתכם. חבל שהייתי צריכה לשמעו סיפור גבורה זה מאחרים. רצית שתשפר לי גבורה זו בעצמך. לא הייתה צריכה להשתתף בה עד הסוף. תמיד אתה אוהב להישאר עד הסוף — במיסיבה, בקומותיך או בכל מאורע אחר.

עכשו איך נקיים מפגש-מחזור בלבדיך? הרי אתה תמיד היה המוקד. כולם היו שכחים, ואתה תמיד ידעת לסדר פגישות. אני זוכרת את הפגישות ליד הקישוק ברמללה, ואתה כבר מוכן עם הטיפ שלך. אני לא רואה שום מסיבה או מפגש בלבדיך.

אתה יודע, אני יכולה לשבת כהה ולכתוב ולכתוב בלי סוף. אין מלים לתאר את הזועזע, את הכאב.

שאלת לי אליך, אלהים: האם הוא סבל או, כתמיד, צחק וצחק.

או כמו שאהבת לקרוא לי, "פשוט"
כתמיד, נחמה

איילה: הכרתי את נחמי מילדות, מכיתה א'. למשה את כל הדרך עד הנה עשינו יחד. בבית-הספר היסודי ישבנו ספסל אחד אחרי השני, ואני זוכרת את נחמי של אן, ילד עליון מאד, שובב, מכה תמיד. כל מי שהיה בקרתו סבל, אבל תמיד אח-רכד סלח לו. كل מאד היה לסלווה לו. כבר באותו ימים תמיד הוא היה מרכז העניים. תמיד שתהה ואני היינו חברים. לא מעטתי את המלים באותו ערב אבל הם בלט. אחריכין היינו שלושה, נחמי ולאה ואני, שהחלנו להמשיך בעיניות. כאן, למשה, כיוון שהיינו יחד, למדנו להכיר זה את זה. והיום כשאני חשבתי מה נחמי היא אומרת על משהו, תמיד יש לי תשובה; תמיד אני יודעת איך הוא היה מגיב. לפעמים לא אשכח לו את המריבות והמכות עם חברתו, נחמה, בשעת הכנסת השיעורים. הכל — רק לא ללמידה. לא הצלחנו לשכנע אותו שלימודים הם דבר חיובי. הוא היה בחור מוכשר ויכול להוציא ציונים גבוהים — אבל מה לו ולימודים? תמיד צחק, "שטוויות".

חמן גבץ 107

הmissibilities שלנו, תחילת בחדר הקטן מעל למכבסה ואחר-כך במרתף, נמשכו לפעמים גוד או הבוקר. וכמוון, בשעות אלה מתחילה הרעב להציג. ידענו שבמטבח יש שמנת. היו שם תריסים, ובגיניהם מרוחה שرك בעל מדדים קטנים יכול להסתנן בו. נחמי היה נכון, בין התריסים, ופתחו לנו את המטבח מבפנים. אחר-כך היינו יוצאים עם שלל רב.

הרבבה דברים אסורים עשוינו עם נחמי. הינו בורחים לביית-עובד, הינו בורחים לסריטים — דרך הפרדים, כדי שנוכל לעשות בלי פחד. אני זכרך איר יום אחד הסתלקנו, באמצע הדרד מצאנו חמור! הבאנו אותו לעיניות והתערבנו בינוינו למי יש אומץ והיכנס לחדר-האוכל, בארוחת-הערב, עם החמור. לבסוף נחמי לחה את החמור ונכנסתו לחדר-האוכל.

אליה: בענייני עבודה נחמי היה רציני מאד. למשל, פעם כשעבדנו בגינות-נו
ייתי צריכה באופן בהול לחופר את הראש. איכשהו התהמקתי וקיוויתי שנחמי, שהיה
זה אחראי על העבודה, לא יבחין. כשהזרת הרא שאל אותה, "איפה הייתה?" אמרתוי לו,
עליתה לבניין". והוא שאל: "ולמה הראש שלך רטוב?" הוא לא שכח מזה. כי הוא
יה אחראי, בכלל, הוא בית ב חומר | אחראי מאד.

אריה: נחמי ואני הינו חבורה שדריך קבע מדי יום-ישי ארגנו מסיבות;
אם לא הייתה אפשרות לארגן מסיבה הינו סתם יושבים ומperfטפים או משחקים במשהו.
עם בא אליו נחמי ואמר, "אריה, יש מסיבה ברמת-גן". אם יש מסיבה ברמת-גן —
טסעים!

הגענו לרמת'-גן והתחלנו לחפש את המקום. חיפשנו — אין מסיבה, אין שום דבר. גשנו חבר של נחמי ושאלנו, "מה עם המסיבה?" והוא אמר לנו, "מה אתכם, זה כלל היה בשבוע שעבר!"

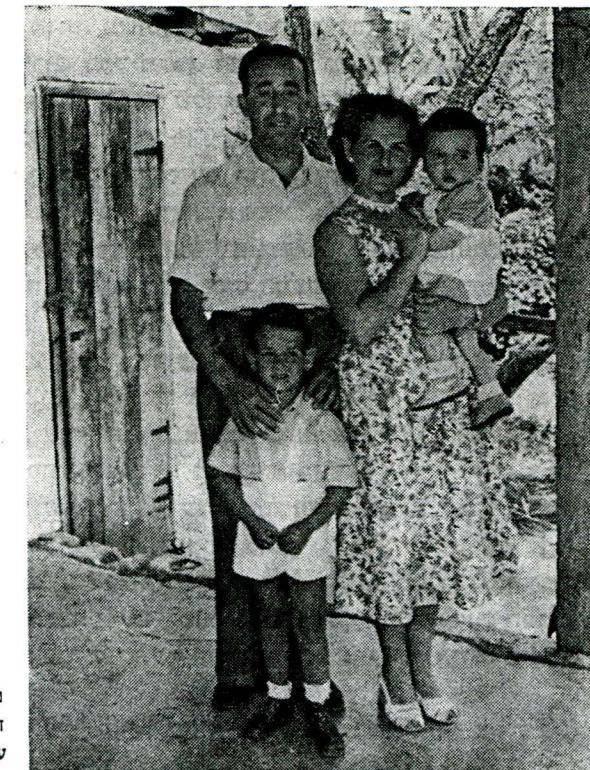
פעם כשבנסענו למקום שבו נהמי קבע להיפגש עם החברה שלו, ראיינו בדרך שטייליות טרמפיקטיות. הוא עצר ושאל אותו, "לאן אתן צריינות?" התברר שהן צריונות הגיעו לחולון — בכלל לא בכיוון שלנו. זהה בדיקת דרך שלו. ניקח אתכן". ככה הוא ביר את פינויה.

... אני זוכר שבעיניות, פעם הוא ברה עם כמה חברות המשיעור והמנגל תפוטם. ישנים. הוא לא איבד את העש망נות ופשוט והוא: "בא לי לישון. זהה".

ה התחילה בגן "שושנה"

בר נמאס לראות את הפרצוף הזה כל-כך הרבה שנים, כך נהגנו תמיד להזכיר
ה את זה. אחרי תקופה משותפת ב'גון שושנה', בא יום אחד אבא של נחמי^ל
לקח אותו לכתחא א'. גם אני רציתי, אך הדבר היה מטובר יותר, משום
ונולדתי בדיקוח חדש אחריו. בכיתה ד', שליש ב', העטרפרי לכייה של נחמי;
הילך הקטן השויך עם העיגנים הירוקים. סיביל את פני, בסיום כיתה ח'

חמן "הגדול" עם
הוורים והאת הקטן
ל' יד בitem

נחמה: הוא עבד במתע וידע איפה כל העצים עם הפירות הכי-טובים.ليلת אחד הוא בא אליו ואמר לו, "פושט, מה דעתך, באו נלך למטע". ללחנו את הציפיות של הכרויות ככל-כך קיבול והלכנו למטע. עד היום יש לי צלקת ברג' מהחרפתקה הזאת. רבי גואז מישר אותו משל לזרב' בושבוצי בושאור

הוא אהב לzechוק, לחיות. למדモ — כשרצה למד, ואם לא רצחה לא למד. אבל ראש לליומדיים היה לנו.

עמי: פעם אירגנו גניבת סוסים. אם אינני טועה, נחמי היה בין ה"צידים" הראשוניים. הוא גייס את כל החבר'ה ואיכשהו הם הצליחו להבריח את הסוסים מהאורווה. באותו זמן אנחנו היינו צריכים להוציא את העגלות, וכך לאו מירוץ עגלות. נפגשנו במקום מסוים שם חיברנו את העגלות לסוסים. את הטילול הזה עם הסוסים והעגלות הגנובים אי-אפשר לשכוח.

גרתי עם נחמי בחדר אחד. נחמי היה וולל מלפפונים המוצאים כמו שאני הייתי זולל שזיפים; הוא גם אהב שזיפים, ומתמיד היה חורר בכיסים מלאים שזיפים.

הינו נחמי ואני בין אלה שהחליטו לעזוב את העיר והעירוניים ולлечת לבית-הספר החקלאי עיינות (אנו בני מחוור ל'ב בעיינות).

שחצן, חצוף, אבל אהוב על המנהל. אם כן, בשביל מה צריך לשבת על הcnt שיעוריהם, ללמידה ולשונן אם אפשר במקום זה להתעסק עם נחמה, ללבת לשירותים ולעשן — ולמהרתת "לקראא" את התשובות מהמחברת. גם לקראת בוחינות לא היה צריך להתאמץ במיוחד; הרי מילא בזכות כשרונותיו (ובהם הכהרין לפתרונות טכניים שונים) היה מוציא ציון טוב.

למרות השחצנות תמיד חשתי כלפי הערכה ואמון, אהבתו. תמיד גלושו מפיו תשובה מהירות ובטוחות, אף פעם לא נשאר חיב במענה.

נחמי תמיד דאג לכנס את החבריה. ואם קשה היה לארגן את כולם, לפחות היה רץ ומקבץ את ה"רמלאים".

הוא "תפס" גובה, רוחב, כתפים — לא יכולתי להאמין שהוא יותר גבוה ממנו. כבר אי-אפשר היה להגיד שהוא קטן. אבל תמיד נשאר אותו נחמי, עם התשובות העוקצניות, החירות המזרוי, הבטחון והאופטימיות.

נחמי — השם והנפש חיים ותוססים בקרבי. האופטימיות שלו, עליזותו, שמחת-החיים ואהבת-האדם שבו יהיה לי לאות ולמורה בדרכי לעד.

ברכנת ראש

לאה אופיר

האב, מיכאל: זכור לי היום שהבאתי אותו לעיינות, עם עוד ארבעה ילדים. אנחנו לא הינו بعد זה שהוא עבר לעיינות, אבל כיוון שהוא רצה בזה לא רצינו לעמוד נגד רצונו. שנכנסו בשער בית-הספר כל הבנות שהיו אותו תחילתו לבכotta. ואחד הילדים אמר, "אני לא יודע בכלל באיזה צד הלב שלי". היכיתי שלפחות תרד מיעני, אבל גם זה לא. "מה אתן בוכות?" הוא אמר לילדות, "הרי אתן הולכות בסרך-הכל לבית-הספר".

דודה, פסיה: يوم אחד, באחת החופשות מבית-הספר, נחמי הופיע אצלנו, בקבוצת שליל. הוא היה או אולי בכמה ה. קטנץ'יק. שאלתי אותו, "איפה ההורים?" והוא אמר, "באתי לך!" נדהמתי. כזה קטן ובא עד קבוצת שליל בלבד. "כן, באתי לך. אני כבר גדול".

האב, מיכאל: כשהתמי היה בן שנתיים הייתי אותו פעם בחיפה. ערבנו ליד קיוסק והוא אמר לי, "אבא, אני אשאר פה עם הדוד הזה"; אני היתי צריך לגשת לסדר משה. הוא נשאר שם עד שוחרתני. וכשהוחרת אמר לי בעל הקיוסק, "אדוני, אם תורוק את הילד הזה באמצעות סין העממית הוא יחוור לך בביתה".

זכרון על נחמן גאנץ

נחמן הגיע לבית-הספר כילד קטן, צעיר, חמוד ושובב. כזה היה הרושם מבחינה חיצונית. לא כזו היה מעכו מבחינתו בשרו ויכולתו הלימודית. בשתח זה לא היה נחמן בין הקטנים. מקומו היה בין התלמידים בעלי היכולת והקשר הלימודי. הוא תפס עמדת בשורה הראשונה בחברה. נחמן היה תלמיד טוב, מסביר פנים ובעל אורר-רוח. אף פעם לא היה בין הנרגנים ובבעלי היומרות. תמיד ראייתי אותו כשחויר נסוך על פניו. ישנים תלמידים שבמבחן הראשון בהם הנר רואה שבחור פלוני יכול להגיע רחוק. כזה היה נחמן, מבחינת עירנותו, תפיסתו ושאר תכונותיו.

בגורלו של עם ישראל הוא שמאו היותו לעם עליו ללחום על קיומו. לצערנו נשבכת המלחמה עד היום, וטובי בנוינו וקיירינו נקרים כל הזמן להחזיק במחרשה ובשלח, וגם למסור את חייהם כדי שהעם והמדינה ייחיו. בין עיריהם אלה עליה הפעם הגורל המר על נחמן, עם עוד חמישה מבני מחוורו שנפלו במלחמות יום-הכיפורים, ולוזאי שתהיה המלחמה האחרונה. יהיו זכרו זכרים חוק בלבנו, בדרכם ובמיסירותם למען עם ישראל.

משה גדרון

נפש מלאת אור

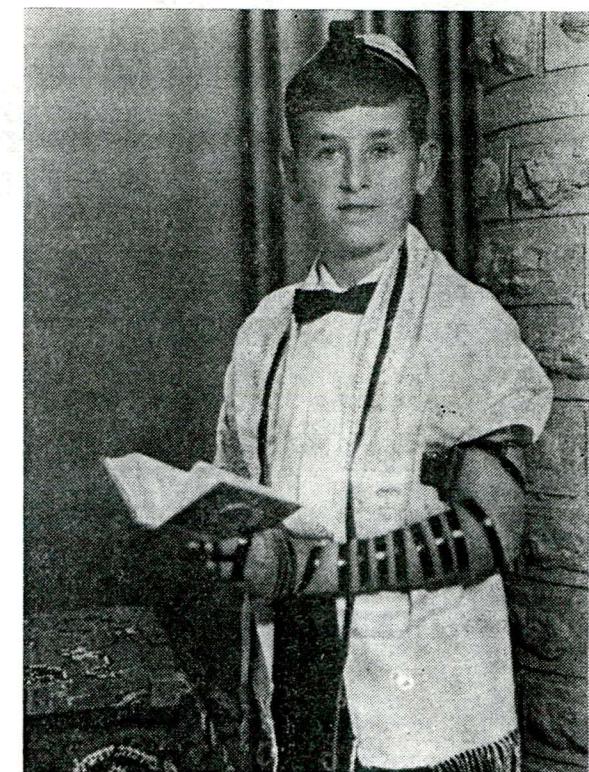
נחמן נכנס לבית-ספרנו, בית-הספר החקלאי התיכון עיינות, בשנת תשכ"ה בגיל עיר מהרגיל. עודנו ילך — ילך רך ועדין, אך ענייניו — תבונה. מורה הנקנס לכיתה לחתת שיעור זוקק לזוג עיניים שבahn הוא חש שדבריו מובנים יפה ונקלים. עיניים כאלה היו עניini נחמן. צער היה מחבריו בשנה, אך עלה עליהם בהישגיו, באשר היה מוכשר מעל הרגיל.

באربע שנים לימודי בית-ספרנו התחבב על מוריו ומדריכיו. הוא העטינו בקשרו הדעת, באצלות הנפש, ובעדינות הרוח. הישגיו בלמורים היו טובים מעל לרגיל. באotta תקופה אפשרנו רק לנחים לגשת לבחינות הבגרות; ונחמי היה בן עשרה הנבחרים. ואמנם סיים בחינותיו בוצאות יפה. בשגמר את בית-הספר עדין לא מלאו לו שמנה-עשרה והוא עסק בחינוך ילדים ובהוראה עד לגיסו. התגייס ורוחו אותו — התנדב לצנחים, לסייעת.

שש שנים עברו, אך כשאתה נזכר בנחמן מופיעה דמות של נפש מלאת-אור.

בימים-הכיפורים נקרא להגנת המולדת. לאחר ארבעה ימים נפל חלל — ואיך?

יהיו זכרו ברור ותהי נשמותו בערור חי האומה, שעלייה הגן ולמענה הקרייב מא. עתידיה מהןל עיינות.

בר מזוודה, ינואר 1964

שלא על מנת לשכוח

שלא על מנת לשפוך
עוצרת אני מתחבוני
עוצמת אני את עיני –
הזכרון אני מגששת,
פשט לא עזרתי כה
את צעריו אני כובשת
מול מבטך הבהיר.

עת בחוץ נושבת הרות
וילבי חזרה תקור –
ש לא על מנת לשכוח
פשט כדי לזכור.

כל הדברים שהשאירת
הטמן עמוק במנרות,
הפרטים הקטנים ששמרת
כעת הם רק זכרונות.

אסתר מילר

האם, מפאל: לאסיפת-החרדים הראשונה בעיינות באתי באיחורי-מה, כי לא יכולתי להשתחרר מן העבודה. פגשתי את המנהל, ד"ר עתידה, ואמרתי לו, "סלח לי, אבל לא יכולתי להגיע בזמן. אני אבוי של נחמי", הוספה. והוא אמר לי, במלים אלה: "עבדתי היום קשה, אבל אני שמח שיש לי הזכות ואני יכול לסייע את האסיפה של היום עם אבא שיש לו ילד כמו נחמי".

נשנחמי נולד, ב-6 בנובמבר 1951, הייתה חיל בשירות סדר, בגדר 13 של חטיבת גולני. שמהתר מאוד כשהגעתה הבשורה המשמחת שנולד לי בן, ובמיוחד תינוק חמוד כמו נחמי. כשהיה בן שנה וחודש התחל לחתולך ולדבר, ומיד התגלה כיילד עירני ופיקח מאד. גרנו עט עוד שתי משפחות בצריף עליון, ברמלה, שקיבלו מהרכוש הנטוש בעולתנו ארצת מקפריסן, ונחמי התחל לדבר עם אחיהם השכנים בספאנוילית.

כיוון שלא היה לנו אף קרובה אחד ברמלה, ולא היתה לנו אפשרות להזמין שרטף, נאלצנו לקחת את נחמי עמו לכל מקום. פעם שלקחנו אותו לחתונה הוא התישב על-ידי התומורת והקשיב למוסיקת, ומיד פעם היה ניגש אליו ואומר, "אבא, תיקח גברת ולך לרקוד".

האם, אהובה: כשהתחל לлечת לגוניהילדים גילתה נחמי כשרונות נידירים להציג ולדקלם. בכל הצגה היה לו תפקיד ראשי. הוא לא ביקר בג'נ'חובה, כיוון שהאגנת המיליצה שיתחיל ישר בכיתה א'. ואמנם נחמי התחל ללמידה בבית-הספר כשהיה בן חמישה. הוא היה ילד וריז ופיקח, אבל העבודה שהוא ציער בשנה מחבריו (גם נמוך וצנום יותר). נראה היה הפרעה לו; ומשום כך תמיד דרבנן את עצמו, תמיד רצתה להשיג יותר מחבריו.

פעם בכיתה א' עשה מעשה קוגנדס: הוא בנה טיסון מניר וה夷יך אותו בכיוון הדלת בדיק ברגע שנכנסה המורה, והטיסון פגע באפה. המורה סיירה לנו על כך באסיפה ההורים ואמרה שהיא עשה זאת בחן כוה, שלא יכללה להעניש.

האם, מפאל: כשהנולד אחים חיים, ב-1954, נחמי גילתה אליו אהבה רבה. תמיד כהזהר הבית היה מביא לו משагה. וכשגדל קצת היה נחמי אבא, אמא, אבא, תלכו לקולנוע. אני אסギיה על חימיקה".

בבית-הספר, נחמי לא אהב "לדגור" על הספרים. אבל היה לו תפיסה מצוינה ותמיד השיג ציונים טובים.

האה, חיים: אני זכריך כשהוא רצה לעזור ולהוריד אותה, שנינו נפלנו. והוא פחד הכסא הקדמי. אחריך כשהוא רצה לעזר ולהוריד אותה, שנינו נפלנו. והוא פחד לספר להורים . . .

האם, אהובה: לקרהת סיום בית-הספר היסודי, נחמי בא הביתה עם רענון: "החלמתי לлечת בבית-הספר התקיכון החקלאי עיינות". נדהמן לשםוע, כי אף פעם לא העלה רעיון מסווג זה. פניתי למchnכת שלו, להтиיעצות, כי לא היינו بعد זה שהוא יעוזב את הבית בגיל כל-כך צעיר. המהנכת הסבירה לי, שאם זה רצונו שלא נעמוד בדרכו, כי נחמי הוא ילד חוסס ועצמאי.

עם חברים בעיינות; נחמן
עומד בפוק' במרכז

בעדינות: "אם, אני מרגיש שאת מתכוונת LSD למאיורי גבי איזה ג'וב. أنا, אם, אל תעשי זאת, כי זה לא יעוזר. אני רוצה ללכת לצנחים. לא קורצתי מהומר כוה שיכול לשבת במשרד".

האם, מפאל: נחמי התנדב לסיירת חרוב. הוא היה בין הראשונים במבחן הקבלה, מבחני כושר, והוא מאושר מהחצלה.

לאחר סיום הטירונות עבר קורס צניחה. באחד האימונים נקע את רגלו, אך למרות הנזק המשיך, מחשש פן יפסלו אותו מלאוות צנחו. אחר-כך עבר קורס הכללה. וכך המשיך לשרת בסירות חרוב בבקעת-הירדן. כשהיה בא הביתה לחופשה ניסיתי להוציא ממנה כמה הוא עסוק בצבא — כי באותה תקופה היו בקבעה הרבה התקளויות עם מחללים — אבל הוא מעולם לא סיפר לי. תמיד החמק בעדינות והיה אומר, "אבא, אני עושה כיף בצבא. לא כמו בזמנים שאותה הייתה בגולני". רצה הגורל ולשנוינו היה אותו מפקד: החלוף רחבעם זאבי היה מפקד הגודל שלו בגולני, והאלוף הפיקודי של נחמי.

האם, אהובה: פעם כשחזרתי הביתה מהעבודה מצאתי כיור מלא כלים. הסתכליתי החוצה לחצר, והנה נחמי. "נחמי, מה עם הכלים בכיוור?" ענה לי, "עשיתי ציפס, באתי הביתה עם כמה חברים, והיינו רעבים, אז עשית ציפס עם חביתה". אחר-כך הדגים איך עושים חביתה בצבא: סובב את המחבת, זרק את החביתה עד לתקרה — וכשהחניתה חזרה למחבת היהת הפוכה. אלא שבינתיים היא התויה שמן על כל הקיר ...

האת, חיים: כשחמי בא הביתה, כל הבית התמלא אור, צחוק, עליזות ושמחה. אני זכרך היה לובש מכנסי ספורט, ניגש אליו באגרופים קומזים, מרביili בצדדים, ואומר, "אני אעשה אותך קשוח". אחר-כך היה פונה לאבא עם אותם התרגילים.

האם, מפאל: כשהחמי סיים את שירותו הסדיר התכוון להמשך בלימודים. ובinityים התקבל לעובדה ב"אלקטטרה". גם ב"אלקטטרה", כמו בכל מקום אחר, התהכבר על העובדים ועל הממונטים עליי. עובדה, כבר בחודש הראשון לעבודתו קיבל קביעות. אחרי האסון, כשבאתי לאלקטרה ל"אלקטטרה" LSD כמה אינני צריך להגיד לך. רק דבר אחד למשך ובדמעות בעיניו אמר לי: "מי היה נחמי איני צריך להגיד לך. רק דבר אחד אני עושה כיף בצבא. לא כמו בזמנים שאותה הייתה בגולני". רצה הגורל ולשנוינו היה ולעלום לא נשכח אותו. אל תשכח אותו: כל מה שתצטרכו בקשר לעובדה, אתה או בנך, נצלו את ההזמנות, שנחמי הכנין לכם מה מקום".

האם, אהובה: עוד עדות לאהבותו ולמסירותו לחבריו. נחמי סיידר לעצמו זוג נעלי צנחנים חדשים, שייהיו לו למילואים. יומם אחד בא הביתה עם אחד החברים, שלמחרת היה צריך ללכת למילואים, ונתן לו את הנעלים. "הוא התאונן לפני נעליהם", סיפר לי אחר-כך, "ואני אתן לו ללבת בלי נעלים? ! עד שאצטרך אותו הוא יחויר לי". שוב לא ראה לא את החבר, לא את הנעלים ...

הוא אמר: "אני הולך לעיינות עם החברים". גם לצבא הוא רצה ללכת עם חבריו. גם ממקום רצתה להיות רק עם חבריו. והוא גם נפל עם חבריו ...

האם, מפאל: בסיום כיתה ח' העלה בית-הספר הצגת סיום. נחמי שיחק בתפקיד הראשי, ילד עני מוכך עתונאים. כל הצופים התפעלו מרמת המשחק שלו ...

האת, חיים: אני זכר, כשהחמי היה בא הביתה מהפנימיה היה מספר לי על החיים בעיינות — על החוויות, על הפרות, על הלולים, על הסוטים, ואמר לי, "כשתגמור את בית-הספר היסודי, אקה אותך לעיינות". ספר על ריקודיהם, שהוא אהב כל-כך, על הקומזים, וביחסו על החברים, שהוא התהכבר עליהם מאד. פשוט, הוא שיכנע אותו עד שהיית מוכן להצטרך אליו לעיינות.

האם, אהובה: נחמי התהכבר על כל מי שבא עמו בungan. היו לו עניינים פקחים, שמש דיברו אליך. החזוק לא משפטו. אף פעם לא ראתו אותו עצוב. תמיד אהב לצחוך, ליהנות מהחיכים. נחמי היה עדין, נימוסי ויפה.

האם, מפאל: נחמי אהב סוגים רבים — שחיה, טניס-שולחן, ובמיוחד כדורגל. היה שחקן ב"מכבי" רملת (והקובוצה נקראת היום על שמו, "מכבי נחמי רמלת"). היה אהוב על כל השחקנים ועל המאמנים שלהם. במשחקים, תמיד ידע להרגיע את הרוחות. לכל משחק היה לוחך אותו את חיים ואמר לו, "חימקיה", קח אתך שק גדול, שתוכל לאסוף את הגולים שנקלבל הימים", והוא צוחק.

האם, אהובה: הגיע זמן הגיוס. משוממתה התגנב החשד ללבו של נחמי, שמא אני אדאג LSD לו "ג'וב"; אני עובדת בסיס קליטה ומيون בתל-השומר. הוא פנה אליו

בקלט ביום הגיוס

והיו עוד כמה חיילים נאלה בפלוגה: בחור שתמיד תmid לוקח הכל בקלות ומוון תmid לעוזר לכולם.

הנה שדרם: בדרך כלל במגורי החילימ מוצאים על הקירות תМОנות של בחרות. הינה שדרם: בדרך כלל במגורי החילימ מוצאים על הקירות תМОנות של בחרות, לפעמים בעירום. הוא ידע שאני עושה בטיקים, ויום אחד הוא ניגש אליו ואמר לי שהוא לא רוצה שבחרר שלהם יהיו דברים כאלה ואולי אני מוכנה להכין בטיקים לחדר שלהם. הסכמתי, הכנתי את הבטיקים והבאתיהם להם. ביום התלהבותם כזאת הוא תפס את הבטיקים (אני חשבתי שהם בדיקת חזרה ממארב, או משחו דומה, כי כולם היו עייפים) ומיד תלה אותם על הקיר בשמה גדולה. אחריך האלק גנדי ציין את החדר שלהם במיוחד. גנץ ביקש גם שאעשה להם וילונות; הוא רצה שחרדר יהיה עם וילונות מיוחדים מבטיק. אבל את הוילונות האלה לא הספקנו לגמור, כי השתחרתי.

אנחנו, הבנות מהחטיבה, היינו יורדות ל"חروب" הרבה פעמים; ובערבים לא היה מי שיעלה אותנו למעלה (ברג'ל אסור היה לנו לעלות, לפי תקנות הבטיחון). הוא תמיד היה מוכן, עם ג'יפ או משחו אחר, להעלות אותנו חורה לחטיבה. ותמיד שמח כשavanaugh.

משה בז'טוב: הכרתי אותו לאחר הטירונאות, כשהיהתי מכ' שלו. הוא היה חייל לכל

משתתף נלחם

את נחמן גנץ הכרתי כשירת בפלוגתי בבקעת-הירדן בשנים 1969-70, בתקופת המרדפים, ההתקליות וה动员ים. הוא היה מאותם חיילים שבכ' מפקד שמהם שארם משרותים תחת פיקודו; מאותם חיילים הנוסכים בטיחון בכל ייחודה שבה יימצאו ושאתה ייעאו לקרב. נער מתבגר היה אז, שקט, שואל בעיניו — מין מבט שואל כזה, ללא מלם — ז"עונה", ערשה, בשפטים חשוקות, ובזרירות מעשית, ומוצע מהר.

התקופה בבקעה הייתה תקופה "רבת-אש"; שירות התקליות, מארכבים, מרדפים. נחמן היה אחד הבולטים בשל הפלוגה, ושלד הפלוגה הוא הקובל הירא תלחם הפלוגה, והיאר תנצה. אני זוכר אותו, בסוף התקופה המבצעית, איך רב עם חבריו כדי לצאת להתקליות, שנודע עליהן לפטע בערב; איך נלחם כדי להימנות בצעות היוציא לקרב. גאים צריכים להיות אלה אשר חינכו אותו לכך, והוריו בעיקר. הרבה חיילים משתתפים במלחמות, אבל מעתים נלחמים בהן. תמיד ידעתני שנחמן נמנה וימנה על המעתים שהנים לא רק משתתפים, אלא גם נלחמים. ונחמן היה כזה: משתתף נלחם, בדרךו השקטה והמיוחדת.

זו אמת פשוטה, אכוורת, שהטוביים נופלים ראשונה. אמת שתפקידה אין להנמק. אין ניחומים לנחמן שנפל, בקשה שבמלחים ישראל, אלא בעובדה שהוא היה הטוב שבבני עם ישראל. מתנדב, אמץ ללא חת, שנפל במלחמה השוחרר הארוכה של עם ישראל. לבתו היה רוצה שנмир ללחם, טוב כמותו, עד שיוכן השלום במקום זהה, ישראל. יהי זכרו ברוך לעד.

אסא קדרמוני

(חבר מפדר) : הכרתי את נחמי בבקום, כשהתגיסנו. החירך שלו מישר את תשומת הלב של כל החבריה. אחרי הטירונאות, כשהגענו לבסיס והסתדרנו, הוא תמיד דאג לעוזר לתבריה, ליעץ לחבריה, להגיע לכל מקום שהמפקדים הציעו לו ואמרו לו. אחרי קורס מ"כים נפגשנו שוב, בפלוגת רב"ט. התגוררתי אותו כשהו וחייב בחדר אחד, ותמיד צחקנו, תמיד השותלנו. כשהמפקדים אמרו לו שהוא לשוט, תמיד עשה. בלי ערעער, לא חשב פעמיים. כל חבר שפנה אליו, "גנץ, אוי צרך אותך", הוא אף פעם לא אמר, "לא". תמיד "כן". התקופה הייתה די קשה, וגנץ סבל הכל בכבוד. החזיק מעמד. אחריך הוא עבר להיות רס"פ. עזבתי את הפלוגה אבל המשכתי לבקר. ותמיד ראיתי אותו, רץ, שואף לגדלות, רוצה לעוזר לחבריה. חיילים שהיו צעירים ממנו בשנה, ידע להתייחס ממש כל חברי. אפשר להגיד שהוא שווה כאבא של הפלוגה. מפקדים תמיד הבינו את שביעות רצונם על העבודה שהוא עשה, על הכל. היו תקופות די קשות, שגנץ עמד בהן בכוח. הוא שאף והגיע. היו מפקדים שאמרו שהלוואי

דבר. אמג'ן היה שובב ונענע הרבה, אבל את כל הענסים ואת כל ה"טרטורים" עשה בכבוד. הוא לא ניסה להתחמק משום דבר. למרות שהוא לו קשה, הוא התאם, עשה והגיע. במארבים הוא היה אחד הטוביים בתפעול מכשירים די מתחכמים. היה אחד החיללים שהצליח לשלב בראש עם ידים, ולפעול נכון.

מרדי: בטור ראש-שרוותם ב"חרוב", תמיד דאגתי לו: הוא היה משאיר לי את מספר הציר שהוא יוצא אלין, ואני היתי דואג שהבחילה שהוא לוקח לציר יהיה לו אוכל בשפע וכל מיני דברים טובים.

חנה שם: אנחנו קראנו לו "גאנצ'ה", מין צירוף של שם המשפחה עם עליהות החיים שלו, והוא היה מרוצה מן השם הזה. בכל אופן, אני זוכרת שכאשר הוא מונה רס"פ הוא לקח את התפקיד שלו כל-כך ברצינות. פעם הוא היה צריך לשרטט טבלה של סדר יציאות למארבים ולסירושים, והוא חשב שהקוויים לא ייצאו ישרים ושהטבלה לא תהייה מדויקת. הוא חיפש אותו בחטיבה כולה, הוא עלה במיווח לחפש אותו כדי שאבוא לשרטט את הטבלה והשיא תצא טוב.

איילנה: כשהיא בא לחופשות היה מספר על המארבים שהם ביצעה. ואצל נחמי, כריגיל, "הכל חוותות", "שם דבר" — תמיד עם בטחון עצמי לא-רגיל. הבטחון העצמי הזה הטעה אותנו לחשוב שנחמי הוא האדם האחרון שיקра לו משהו. מאז האסון התבגרנו, ואני מבוגנים שהחיים טומנים בחובם הרבה דברים בלתי-צפויים.

מוסיקה קלאסית

[��טע מיום] בוקר בחופשטי מהמלחמה. מחר עלי לחוזר. מקווה להשחרר בקרוב. מאיין לסיימוניה השלישית של בטחון. מוסיקה יפה. אפשר להתאים לכל מצב, שמחה ועצב כאחד ...

... נחמי איננו, נחמי הילך. רצתיו שיאזין פעם לסיימוניה זו. תמיד צחק מהמוסיקה הקלאסית... קייתי שכארו יאזין — יכווה. אך הבוחר נכווה ממשו בלחין מובן, וממאין להיתפס בהכרה.

פרקעת של שמחה ועליות. שחצן ברוח טובה, ופה גדול... פעם היה הקטן בין החבר'ה. אותה הרגשה נשאהה תמיד: כעין בן קטן לחברה...

התגיסנו לzech"ל — כמו כולם, ליחידה קרבית. עברו בשלום את השירות הסדי, מלחת-החתשה. והנה הבלתי-צפוי: יום-הכיפורים, והקריאת, יש לצאת. כולם לקחו את תרמילייהם ויצאו...

שלושה וחצי שבועות עברו עד שבאתי לביתי לחופשה קצרה זו; קונגנה בי הרגשה שמא... בערב צלצלתி לאלנה, ואחותה, תמי, ענתה. התבדרת וצחktiy, מרוצה מהחופשה, מהחזרה הביתה, להורים, לחברים. לתומי שאלתי, "מה ידוע לך על נחמי?"

הلوم עמדתי עם השופורת ביד. לא יכולתי לפצות פה. אחר-כך לא היה מה לומר. ממלים חברי לא יקום... ורק העצב נותר. כבד ועמוק, ממאן להשלים... אחד מני רבים. ראייתי הרבה. פצועים קל, קשת, הרוגים. דבר לבי, אך לא הכרתים, הצלחת להתגבר. עד לאותו ערב... חבר יקר. נשארה מצבה... לפני כן אף פעם לא ייחסתי לסיומוניה הזאת חשיבות, שזה מארש אבל. אבל באותו יום, ביום הראשון של חופשתו אחרי המלחמה, שמתי את התקלית — ומארש האבל ניגן בכל עצמותו. ואני יושב, וכותב, ובוכה... והתקלית מסתובב... משה ספריר

[מתוך מכתב של נחמן לידיך, אחרי שיחרورو מצה"ל, Mai 1972]

התאורחתי בפברואר ועלי לומר שזה לא מדברים הקלים בעולם: מתחילה לחפש עבודה, צריך להשלים את הלימודים — זהה החלק המעקבן ביותר... כוונתני היה להיות מנהל מחסן בעtid הקروب, ובינתיים עלי להיכנס שם לעניים. בשלב זה, כשעדיו אני יודע מה צפונ העתיד, הסכמתי. את מחלת הcadrogel עדין לא גנחתני, וגם כתעת אני נמצא אחרי משחק, כשהל גוף ורגלי שבורים ורצוצים. מסיבה זו לא אוכל לקפוץ לבקר בשבת. אבל, אני מסיים את העונה ועוד בשלושה שבועות ומביטה לבוא לבקר.

(חבר לקובוצת הcadrogel): זכור לי האימון הראשון של נחמי במכבי רملת. המאמן (שהיה או בני קונפורטי) נתן לו לשחק במרכז השדה. נחמי לקח את הcadro, גידר מגן אחד ושלח את ה"פס". פחאום המאמן צעק, "סטוף! סטופ!" כל השחקנים הפסיקו לשחק והמאן אמר, "זה ה'פס' הראשון שראיתי במכבי מאז שאני מאן מכבי כדרוגל". ביום-ישי נחמי קיבל את הcartis מההתאחדות ובוינום-שבת כבר הכניסו אותו להרכב, במשחק-השיי נחמי נged הפועל אלית (באלית). השחקנים לא ידעו מה שמנו, וכיון שהוא צער (בן חמיש-עשרה בלבד) החלטו לקרוא לו "ביבי". רק כשהגיע המאמן החדש החלפנו לו את השם, ל"גאנץ" או ל"נחמי".

(חבר): על המגרש תמיד היוינו יריבים, כי הוא היה בסקטור אחד ואני בשני. אף-על-פי-כן אהבתו לשחק נגידו, כי הוא היה רציני במשחקו. ולכן גם המשחק היה טוב, בغال המרצח והיזמה. כי הוא נתן הרבה למשחק, ודחף את חבריו להשקייע ולהשיג. הוא היה ספורטאי ושותקן טוב.

יהודה: במשחק באשקלון נתתי הנחיות לשחקנים, כיצד לשחק. כשהתחלנו במשחק ראייתי שמל נחמי עומד בלם גבורה ממנו. אמרתי לחברה שיתנו לנחמי כדור שטוח, על הארץ, כדי שיוכל לשולט עליו. החבר'ה כנראה רצוי לעשות צחוק ונתנו לו בכוונה כדורים גבוהים. ונחמי כל פעם היה מנגתר ונוגה לשחקן בחוץ. אמרתי לו, "מה אתה עוזה?" הוא אמר לי, "קודם צריך לעוף אותו, ואחר-כך לשחק".

פעם באחד המשחקים נחמי נפצע ולקחנו אותו לרופא מפורסם, ד"ר ניסים. הרופא הוציא זריקה ענקית, כמעט 40 ס"מ. נחמי ראה את הזירה, אמר: "לא, לא, אני בריאות" וברוח. נשארתי בידיים הרופא. חיכינו, וכשראינו שנחמי לא חור, שילמתי לרופא ויצאתי. ונחמי נחיה בריאה.

(חבר לקבוצת הבדורגל): אני זוכר שיום אחד שנפגשנו לפני משחק נחמי סיפר לי שאחורי שישחרר מצח"ל היה רוצה להיות מדריך במועדוןנווער או ללמד בבית ספר. ובאמת אחרי שהשתחרר הוא התחליל לתדריך. ומיד שבת, שלושים ילדים היו מופיעים למגרש וצועקים, "המורה, המורה". זה עודד את נחמי, ובאמת היו תוצאות. בדרך כלל, במכבי רמלה, לא היו לנו בכל משחק הלגונה אלא כשלושים-ארבעים צופים. ופתאום אני רואה כשלושים ילדים, שמש שעודדו אותנו. אני חשב שזו הייתה במאמה תופעה נחמדה מאד. וכשגמרנו לשחק, כל הילדים נכנסו איתה פנימה למתחן. אחד הגיע לנחמי את הנעל, השני את המכנס, השלישי נתן לו את החולצתו. זו הייתה ממש חוויה.

חיה גולן: נחמי היה שחקן. והוא למרות בישנותו. הוא החל בבמה וסיים על מגרש הבדורגל. פעם סיפר לי שחלם על הבמה. הוא סיפר על התקפוקדים הגדולים שניתנו לו בבית-הספר ועל הצלחתו. אבל תמיד טען שהוא לא מתאים לעולם הבידור. ולדעתי,

אילנה: הוא אהב מאד ריקודיהם, כמעט כמו שאהב בדורגל. אפילו ב-1.00 בלבד היה מקום אותו מהמיתות לרקוד. היתי אומרת לו, "נחמי, אני עייפה". והוא היה משכנע, וידע לשכנע את כל הבנות: "איזה עייפות? תפסקי, בואי מהר, עכשו רוקדים! אם לא תרקי עכשו, מתי תעשין את זה?" תמיד ידע לשמו. כאילו דע מה מצפה לו. תמיד רצה רק ליהנות מהחביבים.

הוא היה עירוני, לכל דבר בחברה. ושרר על קשיי יוצאים-מן-הכל. אי-אפשר בכלל לדמות את נחמי כמשהו דומם. הוא תמיד נע, הוא תמיד חי.

חנה שהם: בחתונת שלי הוא היה דמות בולטת מאד. הוא עשה שמח ורקד והركיד את כולם, ריקודיים וריקודים אחרים. הוא גם החזק לנו את החופה ועובד אותו; סיפר קצת בדיות (ואמר לנו שלא נתרגם). אחר זמן הוא סיפר שהוא רוצה לעמוד בבחינות-הברגות אבל הוא מתקשה במתמטיקה ואנגלית. הבחןנו לו בעלי ואני שאמ הוא יבוא אלינו לעזור לנו. אבל זה לא התקשם ...

שם: הבהיר צ'יק היה עמד מאחוריו בזמן החופה ואמר לי, "גהניתי מהחתונת שלך". חקתי. אז הוא העיר לי שלא אצחק, כי זה מפריע לרב. כשהתחילו הריקודים, הוא רקד קצת, עד שפתאום הוא נזכר שצרכיך ריקודיהם. התחללו לנו ריקודיהם, וכמו בלון שהתרפוץ הוא התחליל לרקוד ולהשתולל. ופתאום הם החליטו שצרכיך להרים את החתן והכל. אנחנו לא יכולנו קלים, אבל הוא אירגן כמה חברות וכמה שהוא קטן הרימו אותנו לגובה והתחילה לרקוד אותנו. אחרי כן לא התראינו כשנה. אבל תמיד שקרתי את מדור הספרט הימשתי את מכבי רמלה, אולי נחמי הכנס גול.

בתחלת השירות הסדרי

משה שפיר: נחמי היה גם קצר בישן. אני זוכר שכשהוא הכיר את חברתו, רחל, הוא פשוט לא ידע איך "ללכט". הוא בא אליו ואמר לי, "עשה לי איזו שליחות קטנה. תמסור לה איזה מכתב". אמרתי לו, "דחילך, נחמי, אתה בחור מבוגר! שבוחרת תיתער לך דרך מכתב? כדי שתשמעו את זה מפרק". והוא אמר, "לא, אני מתבישי". לחתמי את המכתב, והבאתי לו מכתב בחזרה, וכך החלה החברות ביניהם חברתו.

במלחמת יום-הכיפורים ניסיתי בכל כוחותי להסתיר את דאגתי לחברים המגויסים. אך שמר ניקר במוחי, ותפילתי היתה נתונה לקרובי-משפחה בחזיות ולך, הטוב שכחברים ו"הקרבי" שבם. אישתי ניסתה להסתיר ממני את הידיעה על נפילתך, מחשש שלא עומד בך. והמלחמה טרם נסתיימה.

סירבתי להאמין גם לאחר שראיתי את המודעה במסגרת השחורה. וגם לאחר שראיתי את הוריך מתiyחחים בככי. אני מסרב להאמין ששוב לא אחור ואראה אותך. ומה היה בעית על תכניותינו המשותפות?

נחמי, זכרך יהיה חרות בלביו לעד, ודרךו בחירותה עבורי חלון-אור.
מאיר אגמון

18 בנובמבר, 1973

משפחת גנץ היקרה,
הנהלת מכבי ישראל שמעה בצלע עמוק את הבשורה הרעה על נפלם בנים נחמן בשדה הקרב, ובשם התנוועה ובשמי הנני בא להביע את רגשי השתתפותנו באבלם הכאב. נחמן היה מכבי, ואין לי ספק שהרגעים הקשים של הקרב על הגנת המולדת פיעמה בו רוח המכבים, ומורשתם הרוחנית חיזקה את רוחו הקרבנית.

קשה למצוא דברי ניחומים להורים ששכלו את בנים בשחר נערוי, אך ייתכן שהאמת הפשטת, שנחמן וחבריו הגיבורים הנעוים חיצלו את המדינה משואה וכי אכן חביכם להם את החיים, משמשת נחמה פורתא.

אני מרכין את ראשיי ומכבה ייחד עמכם את נפילתו. יהא זכרו ברוך וחרות בלבבותינו הדואבים לנצח.

עמכם בצלע,
מנחם סבידור
י.ו"ר הנהלת מכבי ישראל

دمמה

<p>ספריהם שזורך לחשך.</p> <p>ואולי שם יש את לבם נצח.</p> <p>בוכരין הדברים ללא כתוב,</p> <p>הצח הוא הסופר.</p> <p>משה ספרי</p>	<p>הבחורים הם דומים,</p> <p>את הספר אין מספרים.</p> <p>אלו דברים שנותרו ללא ספר,</p> <p>דברים ללא רושם.</p>
---	---

זה נראה כמו ציניות לפעמים, אבל נחמי תמיד אמר את האמת. הוא אמר מה שחשב; ולפעמים לא חשב שאלוי וה עול לפגוע. אדם שלא נהג כל-כך בסדר, נחמי לא התבונש לומר לו זאת בפניים. אני זכר שלא פעם נפגעת ממנה, אבל ככל-זאת יכולתי לחיות אותו. כי הכרתי אותו וידעתי שהוא אמר את האמת. וחוץ מות, הוא תמיד היה אומר זאת בחזרה.

עדי: נחמי היה נעדר לגילני קצר, כביבול מזולל, וידע גם להשתובב. בחברה הייתה לו מרות, ובמידה רבה הלכו אחריו.

אייצק: בהקשר לחוש החברות שלו, אני זכר שבמבחנים, במקצועות שהוא היה טוב בהם, הוא היה מסתכן ולהשוו מלה או זורק פתק — העיקר שנצלח כולנו. תקופה מסוימת היינו בגילגלאל. נחמי היה בבקעה, ולמרות שלא היה הרבה קופץ לבקר את החבריה ולברר מה נשמע. פעם חזרתי מגילגלאל ופגשתו אותו ברמלה. מיהרתי מאד, אבל הוא הכריח אותי לבוא אליו הבית. ואמו הכינה לנו ארוחה טيبة ...

אלילנה: אחרי שנחמי השחרר מצה"ל הוא המשיך לבוא לבקר בשבתות ובחגיגות. זה היה מבון מאלו, היינו יושבים, משוחחים, ומחליפים חוות, אפילו אישיות ביתר, ממש כמו אחיהם. לעומת לא אשכח את הדברים שאמר לי בתחום פרוץ מלחמת ים-הכיפורים: "אני לא יודעת מה קרה לי, איבדתי את הבטחון העצמי הרב שהיה לי. אני לא מוצא מה שאני רוצה, ואני לא רואה את עצמי נשוי". המלים האלה עדין מצללות באזני. כאילו זהה הכל מראשה. ואני חשבתי לעצמי, כמה טוב שניצל וחוי כל רגע כי הרי איש לא יודע מה מצפה לו.

הטוב שכחברים

שורה ארוכה שלلوحות אבן — קברותיהם הטוריים של לוחמים. הייתן שגם אתה ביןיהם? הרי רק אتمול נפרדנו בחיויכים ובבדורי מליצה, שהיו אפייניות לך-ך. הייתן שעברבashi לא תבוא לשותות קפה ולשבח את העוגה שנאפתה לשבת? הייתן ששוב לא תתפעל מהצעיריים החדשניים?

הייתן שהבBOR ממורצע-הקומה עם הפליגינג וקט ההולך מלפנים איןנו אתה? עדין מסרב אני להאמין שלא אשוב ואראה אותך, הטוב שכחברים. ארבע שנים נפלאות בילינו יחד בבית-הספר החקלאי. וכל רגע של זכרונות שאיני יכול לערב בו יותר מעורר כאב צורב.

גיסנו לעזה"ל ביום אחד היה מן הרוגים המירגים בחינוי. מספר האישី, השונה רק בספרה אחת ממספריו האישី, יישאר חרטות בזוכרוני לעד. רק בשלה יוקה נפרדנו דרכינו. אתה — לסייעת, ואני — לעצנויות. אך לא להרבה זמן. שוב נפגשנו בטירונות, בבקעה, ובביה"ס לצניחה. ענחו, סייר, חבלן — תפקיים אלו נראו בביבול "גודולים" מכפי מידותינו, אך בכולם עמדת בכבוד וברגשות.